

TRGOVSKI LIST

Časopis za trgovino, industrijo in obrt.

Naročnina za ozemlje SHS: letno 180 Din, za 1/2 leta 90 Din, za 1/4 leta 45 Din, mesečno 15 Din; za inozemstvo: 210 Din. — Plača in toži se v Ljubljani.

Uredništvo in upravnništvo je v Ljubljani v Simon Gregorčičevi ulici. Dopisi se ne vračajo. — Štev. pri čerkovnem zavodu v Ljubljani 11.953.

LETO IX.

Telefon št. 552.

LJUBLJANA, 11. novembra 1926.

Telefon št. 552.

ŠTEV. 132.

Dr. Fran Windischer:

Trg za hiše in posestva.

Cene imajo svojo igro. Muhaste so, nestanovitne in težko predvidne. Srečen je v gospodarstvu, kdor ima pravočasno slutnjo za njih rajanje. Predpisom in ukazovanju se nerado udaja. Svojo glavo imajo in so doslej še najbolj poslušne staremu pravilu o ponudbi in povpraševanju. V kupčiji na debelo so vsekakor poskočnejše in prožnejše nego v kupčiji na drobno. Naravno in umljivo. Velika kupčija je neprimerno občutljivejša napram novim pojavom. Po svojem bistvu mora hitreje slediti novi nagibnosti. V kupčiji na drobno se svet okornejše giblje, navzgor in navzdol ubira umerjene svoje pota.

Komaj polpretekli so časi, ko se je vse gnetlo za blagom. Vere ni bilo v običnega merilca. Vse se je tedaj izmikalo denarju, pa je svet nabavljaj brez preudarka nove in stare reči, da ne bi imel preveč gotovine. Tako okoli pa še ponudba blaga daleč za povpraševanjem sta morala tiščati cene navzgor. Kako je vsakdo iskal stvarnih vrednostij! Ugodniki so bile premičnine in nepremičnine. Osobito za nepremičnine se je svet pehal. In zadeli so se tisti, ki so bili posestniki gozdov, posestev, hiš. Pa je hitro prišel preobrat! Preko noči skoro je prišlo streznenje. In je pravzaprav prav imel tisti, ki je, od vseh preziran, čuval in zbiral svoje zaničevane krone in dinarje. Bogata ponuda blaga in potrebščin vseh vrst je sledila. Kmetijska proizvodnja in fabrikacija je začela nuditi pridelkov in blaga v izobilju. Stresla se je zgradba cen in naglo je šlo navzdol. Reva tistim, ki so premočno tlačali v velikih blagovnih zalogah. Vrednosti zalog so kopnele in ginile. V mnogih strokah je bila drža tako strma, da se je ob brzo padajočih cenah obdržal le, kdor je bil res korenjak. Kdor se je hitro odločil in ni delal premočno z izposojili.

Zlati nauk: Ne prenapenjaj sil preko svojih moči. Ne širi tudi ob ugodni konjunkturi kupčije čez svoje moči in ne najemaj denarja preveč. Dolg je nevaren drug. Napravi me in delal se bom sam, je modrost našega gospodarja.

Posebno zanimiv je preobrat v enak nepremičnin. Tri leta že teže cene nepremičnin navzdol. Pri nas in drugod so izgubile močno svojo vrednost nepremičnine vseh vrst, hiše, posestva in tudi gozdovi. Če vprašaš pri posredovalcih, če bereš objave posredovalcev za promet z nepremičninami ali če čitaš oglase v dnevnikih, vidiš, kako številne so ponudbe za prodajo. Kupcev, resnih in petičnih, pa je malo dovolj. Dasi je danes zida in gradi še vedno razmeroma drago, je vendar vrednost hišne posesti v mestih in na deželi jako občutno padla. Na dražbe prihaja malo ljudi in tudi poklicni posredovalci dobivajo več naročil za prodajo nego za nakup. Vzroki so različni, stvarni in osebni. Veliko vlogo igra poleg dolgotrajne krize dejstvo, da se je vrnilo zaupanje v denar in da se jako ceni vsak čas razpoložna gotovina. Hiše malo donajajo, vzdrževanje stane, javna bremena so trda. V svoji hiši si res na svojem, bivanje v lastnem domu pa je od nekdanj veljalo za dražje. V večjih mestih kakor je Ljubljana, Zagreb, Beograd, je promet s hišami zadnji čas dokaj živahen. Kupnine so pa razmeroma nizke in imajo tendenco v smeri odločno navzdol. V Ljubljani smo zadnji čas do-

živeli več prodaj precej znanih poslopij. Kupnine, ki so jih stari lastniki dosegli, so v resnici jako zmerne, dasi je šlo za lepe objekte na ugodnih krajih mesta. V tej, za hišno posest ugodni konjunkturi je treba seveda vpoštovati povprečni promet. Izjeme se vedno pojavljajo. Kdor preplača predmet, ker se kapricira nanj iz kateregakoli vzroka, seveda ne more biti merodajen ob presoji splošnega razpoloženja. Posebno težko je spraviti v denar večje hiše ali vile z velikim številom sob, zlasti če so taka poslopja zgrajena le kot enorodbinski dom.

Jako živa je prodaja hiš na Dunaju. Eksekucije so na dnevnem redu. Zadnja poročila pravijo, da je vsak dan v vsakem okraju po eno poslopje na dražbi. Za prihodnje mesece je na Dunaju oglašanih sila prisilnih dražb. Od 45.000 dunajskih hiš je 18.000 nujno potrebnih poprav, 2000 bo pa prodanih do konca leta. Cene so neverjetno nizke. Dražiteljev je malo in po navadi je dobiti hišo malo nad vzkljeno ceno. Rado se dogaja, da gre hiša za kupnino, ki jedva odgovarja letnemu donosu iste hiše pred vojsko. Upniki s hipotekami gube silne svote. Zanimivo je, da je kupec hiš na dražbah in pod roko na Dunaju najčešče dunajska mestna občina, ki ima že nad 6000 hiš v svoji roki. Socializacija hišne posesti na Dunaju hitro napreduje. Tudi po provinci je obilno hiš na prodaj in celo kmečka posestva se pridno ponujajo.

RAZVREDNOSTITEV HIPOTEK VSLED RAZVREDNOSTITVE HIŠ.

V Avstriji so najemniki glede višine najemnine še vedno zaščiteni. Hiše vsled tega ne donajajo ničesar in pomenjajo za večino posestnikov samo breme, kojega se izkušajo znebiti za vsako ceno. Tipičen vzgled za to nam nudi prodaja »Tuchlaubenhofa«, ene največjih dunajskih hiš, katero je lastnik te dni prodal nekemu inozemskemu konzorciju za 1 in pol milijona šilingov, dasi znaša samo prva hipoteka preko 7 milijonov šilingov.

IZPREMEMBE PRI PRERAČUNAVANJU NEZGODNEGA ZAVAROVANJA ZA NAMEŠČENCE IN DELAVCE GOZDARSKO-INDUSTRIJSKIH PODJETIJ.

Na zahteve interesentov in interesnih zastopstev, je minister za socialno politiko z naredbo z dne 21. oktobra 1926, št. 90, izpremenil postavke v tabeli nevarnostnih razredov za nezgodno zavarovanje delavcev in nameščencev gozdarsko-industrijskih podjetij. Izmed izprememb navajamo sledeče: Postavka 550/b preide v X. nevarnostni razred; postavka 550/v preide za okrogel les v XII. nevarnostni razred; postavka 555 preide v XII. nevarnostni razred; postavka 601 preide v X. nevarnostni razred; postavka 602 preide v XII. nevarnostni razred. — Izpremenjene so tudi postavke 554, 603 in 604. — Važna je v naredbi sledeča pripomnja: Na koncu postavk 42, 47, 48, 49, 95, 550/a, 552 in 595 tabele nevarnostnih razredov se dostavi sledeče: Te postavke se vporabljajo samo za ona dela, ki so popolnoma samostojni posli, in ne značijo sestavljenih delov poslov gozdarskih podjetij (postavke 550/b in 550/v). — Naredba stopi v veljavo dne 1. januarja 1927.

ŠTEVILO JAVNIH NAMEŠČENCEV PRI NAS IN V AVSTRIJI.

Pred kratkim so krožile po našem časopisu vesti o številu državnih nameščencev v naši kraljevini. Minister za finance navaja po teh poročilih, da je v državni službi 149.833 uradnikov, dnev-

ničarjev itd., z novim proračunom pa se njih število zniža na 120.000. Iz tega se kaže, da smo v naši državi na najboljšem potu, da se normalizira državni proračun, kojega ravno osebni izdatki občutno obremenjujejo. — Največjo preglavico dela uradniško vprašanje v Avstriji. Po izjavi avstrijskega finančnega ministra ima danes Avstrija 200.000 aktivnih in 150.000 vpokojenih uradnikov, katerim izplačuje pokojnino. Z rodbinami vred znaša število oseb, ki je navezano na vzdrževanje od strani države, eno šestino celokupnega prebivalstva. Ako se pa pršteje še deželne in občinske nameščence, znaša število javnih nameščencev preko 1 in pol milijona. Iz tega sledi, da mora v Avstriji vsaka družina povprečno prederiti še eno družino, katere vzdrževalci so javni nameščenci. Stroški za osebne izdatke so naravnost ogromni. Po novem proračunu dosegajo 1 milijardo šilingov, to je približno osem milijard dinarjev. Razmere so torej v Avstriji v tem pogledu veliko slabše nego pri nas, kljub temu pa je proračun uravnotežen in javne dajatve, kolikor prihajajo v poštev direktni davki, so vsaj glede nekaterih davčnih vrst še milejši nego naši.

ITALIJA OKREPLJUJE LIRO.

Italijanska vlada je za okrepitev lire sklenila višee dolgove v iznosu 20 milijard dinarjev, ki obstoje deloma iz kratkoročnih posojil, konsolidirati do konca leta 1936. V ta namen najame notranje posojilo, za katero se porabijo v prvi vrsti v obtoku se nahajajoči boni, glaseči se na eno leto, pet let in sedem let. Vlada utemeljuje potrebo posojila s tem, da odplačevanje raznih kratkoročnih posojil ogroža devizno politiko države. Posojilo se porabi tudi za ustanovitev sklada, ki naj omogoči dati industriji in bankam kredite brez povišanja obkora bankovcev. Pogoji posojila so ugodni, ker se bo oddajalo proti 5% obrestovanju po 87.5 lir za 100 lir nominala. Konverzija starih kratkoročnih posojil se izvrši avtomatično v novo posojilo. Banke bodo primorane en del razpoložljivega denarja staviti za novo posojilo na razpolago. — Nameravano posojilo je eden najdržnejših poskusov, kar jih pozna zgodovina, posebno glede višine, ki predstavlja z ozirom na gospodarski položaj Italije komaj dosegljivo višino.

IZGUBE PRI POŠTNI HRANILNICI NA DUNAJU.

Poštna hranilnica na Dunaju izkazuje po ugotovitvah komisije, ki preiskuje njeno premoženjsko stanje, nad 110 milij. šilingov, to je 880 milijonov dinarjev izgube. Vlagatelj, odnosno imetnikov čerkovnih računov se je polastilo razumljivo razburjenje. Novoimenovani predsednik poštne hranilnice objavlja v pomirjenju, da interesi vlagatelj nikakor niso ogroženi, ker razpolaga poštna hranilnica še vedno s primernim premoženjem, ki zadošča, da obvaruje vlagatelje vsake škode. Vrhu tega pa jamči za vse obveznosti tudi država, tako da ni nikakega povoda za razburjenje.

CENITEV SVETOVNE ŽETVE.

Poljedelski minister v Rimu je te dni objavil drugo cenitev svetovne žetve. Po tej cenitvi je letošnja žetev pšenice na severni polobli sveta dosegla lanski donos. Žetev rži pa je dosegla sedem osmin lanskega donosa. Glede krmil se giblje ocena med 94 in 97%, pri čemur pa niso upoštevani glede koroze podatki iz naše države, ki je znaten producent koroze. Po teh podatkih smo torej preskrbljeni z žitom do prihodnje žetve. Položaj se utegne izboljšati, ako se tekom leta izpolnijo upi, ki se stavijo na rusko žito.

Ivan Mohorič:

Načrt naše bodoče železniške mreže.

(Nadaljevanje.)

III.

Stališče udruženja inženjerjev napram našim zahtevam.

Za naše gospodarske kroge je važno, da poznajo sodbo teh dveh faktorjev glede naših zahtev. Posebno važno je to vzpričo dejstva, da se bo na prihodnji železniški konferenci, dne 16. novembra, brez dvoma ta mnenja najbolj upoštevalo.

Udruženje inženjerjev je izdalo kot rezultat svojih študij leta 1924 knjigo pod naslovom: »Plan bodoče železniške mreže kraljevine Srbov, Hrvatov in Slovencev.« V tej knjigi pravi inž. Zdravko Vasković glede železniških zvez v Sloveniji na strani 48 do 51 sledeče:

Na meji Slovenije in Hrvatske se dotikata dva velika železniška sistema: madžarski, ki je imel smer na severovzhod k Budimpešti, in avstrijski, ki je imel smer na sever k Dunaju. Zato je bilo to istočasno tudi meja prometno-vplivnih sfer njunih pristanišč Trsta in Reke. Radi tega je slovensko omrežje, ki je bilo sicer čvrsto zvezano napram Trstu in Avstriji, s hrvatskim omrežjem, katero je zopet bilo zvezano napram Reki in Budimpešti, imelo vsega samo eno solidno zvezo v smeri Zidani most—Zagreb. Ker sta Trst in Reka po novih mejah odsekana od Slovenije in Hrvatske, ki tvorita njuno naravno zaledje, smo prisiljeni, da slovensko in hrvatsko omrežje s prečnimi zvezami tako rekonstruiramo, da dobimo od nje eno organsko celino ter da temu skupnemu omrežju kot celini omogočimo direktn pristop na Kvarner, kakor tudi na srednji Jadran v Splitu in Šibeniku.

Te popolnitve bi v zmislu ustvaritve te organske celote bile sledeče:

- Kočevje—Brod—Moravice (reška proga), v dolgosti 45 km, s katero bi Ljubljana bila direktno zvezana na Kvarner po reški progi.
- Št. Janž—Sevnica v dolgosti 14 km in Črnomelj Ogulin v dolgosti 44 kilometrov, kjer bi se dobila direktna zveza ne samo Slovenije, temveč kar je posebno važno, centralne Evrope s Splitom in Šibenikom v smeri: Maribor—Zidani most—Sevnica—Trebneje—Črnomelj—Ogulin—liška proga—Split—Šibenik. Kar je pri tej zvezi, ki radi ugodnega terena sicer niti ne bi mnogo stala, potrebno posebno povdariti, je to, da bi njeno križišče z reško progo bilo na sami postaji Ogulin, s čimer bi se izognili zabasanju te sicer preobremenjene proge.

Glede te zveze Kočevja in Črnomlja z reško progo se je v Sloveniji vršila silno srdita borba, ki je nazadnje končala s tem, da je bila v zakon o zunanjem posojilu sprejeta kompromisna kombinacija obeh teh zvez z izhodom na reško progo v Vrbovskem—Sever.

Kompromisna kombinacija Kočevje—Lukov dol—Vrbovsko—Sever in Črnomelj—Lukov dol, ki je skupno dolga 76 km, zadovoljuje v glavnem samo posebne lokalne interese, ne pa tudi splošnih, in predstavlja zato le slabo rešitev tega vprašanja, ker bi imela zveza doljenjskih železnic z re-

sko progo izpolniti nastopne pogoje: 1. Da omogoči direktno zvezo Slovenije ne samo s Kvarnerjem, temveč tudi s Splitom in Šibenikom; 2. da omogoči lahek tranzit iz centralne Evrope v obeh teh dveh smereh in 3. da čimbolje zveže slovensko omrežje s hrvatskim. Ta kompromisna kombinacija, ki je uzakonjena, pa izpolnjuje vse te tri pogoje samo na pol, obenem pa ima v prometnem in stratežnem oziru osobite napake. Ker namreč, da se ta zveza iz Kočevja v smeri h Kvarneru izvrši čim bližje Kvarneru, v Brod—Moravice, je pomaknjena k Zagrebu za 13 km ter je tako celokupna dolžina Ljubljana—Sušak povečana za 10 km, dočim sta oni dve drugi nalogi rešeni še slabše. Proga Črnomelj—Ogulin in St. Janž—Sevnica skupno z obstoječo progjo Črnomelj—Trebnje—St. Janž ni nič drugega kakor podaljšanje liške proge, ki s temi polnitvami dobi prvo-rzredni pomen, ker vodi Slovenijo in centralno Evropo direktno v Split in Šibenik. Razen tega veže Belokrajino na njen naraven center, Ogulin, kamor tudi danes grativira, ter spaja še na enem mestu slovensko omrežje s hrvatskim, in sicer brez kakega motenja po reški progji, dočim nasprotno progja Črnomelj—Vrbovsko iz te uzakonjene kombinacije ne izpolnjuje niti enega teh pogojev, ker se tu zveza s Splitom dobiva potom preobremenjene reške proge na delu Vrbovsko—Sever—Ogulin v dolžini 24 km. Največji nedostatek te kombinacije pa je, da je mnogo dražja od obeh drugih prog Kočevje—Brod—Moravice in Črnomelj—Ogulin, dasi je od njih krajša za kakih 15 kilometrov. Ne samo, da je na njej celokupna dolžina tunelov za en cel kilometer večja, ima ona tudi »Lovnik«, ki je dolg 5.100 metrov, dočim pa je na drugih dveh progah največji tunel in sicer vsega eden v dolžini 1.500 m, kar napravlja to kompromisno kombinacijo zelo drago.

Z zvezami Kočevje—Brod—Moravice in Črnomelj—Ogulin bi se dobili dve paralelni progji, ki med Grosupljem in Ogulinom v dolžini 120 km, ne bi imeli med seboj nobene zveze. Pozneje se mora iz vojaških razlogov ta spoj napraviti, za kar je najugodnejša smer Straža—Kočevje v dolžini 41 km, prvič iz terenskih razlogov, drugič pa radi tega, kar bi se s to smerjo dobila direktna zveza Maribora, preko nje pa tudi centralne Evrope s Kvarnerom v smeri: Zidani most—Sevnica—Trebnje—Novo mesto—Straža—Kočevje—Brod Moravice—Sušak, kar je za nas posebne važnosti. Za zvezo slovenskega in hrvatskega omrežja se s svojo posebno važnostjo povdarja progja Rogatec—Krapina—Golubovec v dolžini 30 km, ki bi poleg ostalega imela zadovoljavati tudi neobhodno lokalno potrebo. Razen nje bi se imele še dve progji, ki bi se gradili pozneje, sprejeti v program za kompletiranje in medsebojno vezanje teh dveh omrežij, (ne računajoč zvezo Murska Sobota—Ljutomer—Ormož, ki se gradi) in sicer: Novo mesto—Brežice v dolžini 40 km, ki je važna iz gospodarskega stališča, ker bi šla po bogatem in razvitem ozemlju v dolini Krke, pa tudi s stratežnega stališča v smislu manevriranja med italijansko in madžarsko fronto, ter progja Karlovac—Slunj—Bihač v dolžini 97 km, s katero bi se Slovenija in zapadni del Hrvatske direktno zvezala z unsko progjo v Bihaču, ne da bi bila med tem niti ena druga važnejša progja obremenjena.

K tej razpravi so za nas važne in dragocene sledeče konstatacije:

1. Da je potrebno obstoječo mrežo slovensko-hrvaško rekonstruirati v eno organsko celino, kateri se mora dati direktni izhod na Kvarner i Srednji Jadran.

2. Udruženje jugoslovanskih inženjerjev je priznalo našim železniškim projektom na Dolenjskem mednarodni pomen za pritegnitev tranzita iz cele srednje Evrope na naše luke. V tem leži težišče. Zahtevane zveze ne predstavljajo samo izhod obeh oblasti Slovenije na morje in v Dalmacijo, marveč pritegnitev vseh nasledstve-

nih držav v naša jadranska pristanišča.

3. Konkretno pa glede variant pravi udruženje jugoslovanskih inženjerjev, da zadovoljuje uzakonjena kombinacija Kočevje—Stari trg—Vrbovsko v glavnem lokalne interese, ne pa tudi splošnih in predstavlja vsled tega zelo slabo rešitev tega vprašanja. Povdarja pri tem, da ima skupna progja v prometnem in stratežnem smislu posebne napake. Zato se udruženje izjavlja za izgradnjo proge Črnomelj—Ogulin in St. Janž—Sevnica s pripombo, da bi liška progja s temi zvezami dobila direktno podaljšanje do Maribora in pritegnila centralno Evropo direktno v Split. V lokalnem oziru pa bi Bela Krajina dobila zvezo z Ogulinom, kamor naravno gravitira in bi se priključek izvršil brez vsakih težkoč za reško progjo.

4. Zgradbo rogaške železnice označuje za neobhodno lokalno potrebo.

5. Daje absolutno prioriteto zvezi St. Janž—Sevnica in predlaga zgradbo iz kreditov rednega budžeta.

6. Kočevsko progjo uvršča po pomenu takoj za jadransko progjo. V svoji sestavi glede prioritete pri gradbi projektiranih normalnih prog, predstavlja udruženje inženjerjev progjo St. Janž—Sevnica na peto mesto, Kočevje—Straža—Brod—Moravice na dvanajsto mesto in Krapina—Rogatec na šestnajsto mesto, Črnomelj—Ogulin pa na triindvajseto mesto. Šentjanžka progja dobiva na ta način prednost pred jadransko železnico Beograd—Kragujevac—Tivat, ki je navedena na sedmem mestu. Pripomniti moramo pri tem, da se na osemindvajsetem mestu nahaja železniška zveza Maribor—Ptuj in na osemindvajsetem mestu pa Novomesto—Brežice. Vse progje, ki ranžirajo po jadranski progji—Beograd—morje, ki je dolga po tej sestavi v glavni progji 554 km, s stranskim krakom 136 km, bi se gradile šele potem, ko bi bila dovršena glavna progja, glede katere trdi Udruženje, da se mora s celim sporednim vejevjem, s katerim znaša dolžina okrog 1000 km, vzeti hkrati v delo. Prvih pet prog, med njimi torej tudi St. Janž—Sevnica, bi se lahko gradilo iz rednega proračuna. S tem je mišljenje najvplivnejše organizacije jasno obeleženo in z njim moramo tudi mi pri sestavi programa računati.

(Nadaljevanje sledi.)

Sopogodnikovo zamudo je treba izkoristiti pravilno.

(Iz sodne prakse.)

Venomer prihajajo pravde in grede ob velikih stroških do zadnje stopnje, ker se le preveč v nemar pušča pravno pravilo: če se hočeš poslužiti pravic, ki ti jih daje sopogodbenikova zamuda v izpolnitvi pogodbe, moraš postopati pravilno, tako kakor to predpisuje trgovinski zakon, ker si sicer zopet izgubil te pravice. To kaže tudi nastopni primer:

Dne 4. maja 1923 se je sklenila med strankama sodna poravnava, ki se je z njo zavezal toženec, da dobavi tožeči trdki 15 vagonov apna po točno določeni ceni, a to postopoma (sukcesivno), vse pa do konca avgusta istega leta, plačljiv vsak vagon proti fakturi in duplikatu tovarnega lista. Tožeča trdka ima pravico podaljšati rok po 1. avgustu, t. j. če nima potrebe, sme obvestiti toženca, naj apna ne pošlje; ne sme pa tega roka podaljšati dalje nego samo do 31. decembra 1923. Dobavljati se pa začne apno, čim tožnica toženca obvesti, najkasneje pa v 14 dneh od dneva poravnave.

Ta poravnava je dala tožnici podlago, da toži toženca na plačilo odškodnine 7500 Din, ker toženec ni zadostil svojim obvezam iz poravnave in pripoveduje v tej smeri nastopno: Poravnava je upoštevala gospodarske razmere in zlasti to, da je apno sezonski predmet, ki ga ona potrebuje v poletnem času. Naročila je v času od 6. maja pa do 9. maja 6 vagonov; toženec je pa poslal 26. maja 1 vagon kljub temu, da ga je ponovno opozorila k dobavi in na posledice, če dobava izostane. To-

ženec se je izgovarjal, da ni mogel dobaviti, ker je imel kvaro v peči. Takega zagovora pa mu ona ne uvažuje. Toženec je nadalje dobavil po 1 vagon dne: 28. junija, 11. julija, 23. julija, 27. septembra 2 vagona in še po 1 vagon dne: 29. oktobra, 21. novembra in 20. decembra. Zato ga je s pismom 20. septembra pozvala, naj izpolni ostanek svoje obveznosti v bodoči sezoni in mu je dala rok za izjavo o tem do 5. januarja 1924. Ta rok pa je potekel brez odziva. Ker ji toženec 6 vagonov ni dobavil, ji je s tem povzročil škodo v vtoževani višini.

Toženec se brani s tem, da je po poravnavi bil zavezan, apno dobavljati sukcesivno, kar pomeni, da se vrši dobava v enakih časovnih presledkih od dneva prvega obvestila pa do konca avgusta. Tožnica se pa te določbe ni držala, ker je že dva dni po poravnavi, 6. maja zahtevala 3 vagona apna v treh dneh in potem 9. maja zopet 3 vagona, tudi v treh dneh. Naročila pa tudi ni mogel izpolniti, ker je šlo preko proizvajalne zmožnosti njegovega podjetja. Tudi je imel brez svoje krivde kvaro v svojih pečeh prav v maju in juniju. Ta zadržek je višja sila, ki zanjo on ne odgovarja in ga je tudi tožnici sporočil. Poslal je prvi vagon 26. maja, a drugi vagon 18. junija in je s tem svoji obvezi, da dobavi postopoma, zadostil. Radi nedostatkov v pečeh tudi še do decembra ni mogel obratovati. V tem času je bil tudi delavski štrajk in prišla je povodenj, kar vse ga je tudi zadrževalo. 18. junija že pa mu je tožnica pismeno sporočila, da se poslužuje svoje pravice iz poravnave, da jo obvesti, da za apno nima dejanske potrebe, in da naj do nadaljnje obvestitve apna več ne pošilja, temveč začne dobavljati apno še le, ko prejme obvestilo. S tem je tožnica svoje prvotno naročilo z dne 6. in 9. maja preklicala. Nato je dobil naročila 5. julija, 14. julija, 17. julija, 6. septembra (dva vagona), 24. septembra, 31. oktobra in 30. novembra in še eno v novembru, a ustregel je tem naročilom 18. julija, 21. julija, 17. in 18. septembra, 21. oktobra, 21. novembra in 20. decembra. Dne 17. decembra je tožnico tudi obvestil, da ima ostalih 6 vagonov tudi že pripravljenih in da naj jih tožnica do 31. decembra odpokliče, ker po končanem letu 1923 ne bo več dobavil. Tožnica pa je zahtevala s pismom 20. decembra, naj nadaljuje dobavo v letu 1924, kar pa ni v soglasju s poravnavo. Ker je v tem letu 1923 poteklo, tožnica nima več pravice, zahtevati nadaljnjo dobavo ali pa odškodnino radi izostale dobave.

Pravno sodišče je izreklo, da tožnici za nedobavljene vagona ne gre nikakšna odškodnina. — Z njenim pismom 18. junija je stopil v veljavo drugi del sodne poravnave, po katerem je moral toženec dobavljati blago po odpoklicu. Tožnična stvar pa je bila, da odpokliče blago tako zgodaj, da bi se vsa dobava izvršila do konca 1. 1923, ker se dobavni rok preko te dobe ni smel podaljšati. V tem roku je pa tožnica odpoklicala le 7 vagonov, ki jih je toženec tudi dobavil. Brez pomena za izid pravde je trditev tožnice, da je toženec z neupoštevnimi izgovori dobavo naročenega blaga zavlekel, ker roki iz posameznih odpoklicev niso bili čvrsti (fiksni) in ker tožnik v nobenem primeru ni izpolnil predpisa čl. 356. trg. zak. Le za vagon, naročen 30. novembra, je tožnica v pismu pravilno stavila naknadni rok in pravilno izjavila, da sicer ne vstraja na tem, da se pogodba glede tega vagona izpolni, marveč da zahteva odškodnino. Ker je pa toženec to blago 20. decembra dobavil in je tožnica blago sprejela, pa posledice čl. 355. trg. zak. tudi glede tega vagona niso nastopile. Vsega tega nič ne izpremeni to, da je toženec vsako dobavo po preteku 1. 1923 odklonil. Ta odklonitev je povsem v smislu poravnave. Tožnica terjata torej neupravičeno odškodnino zaradi neizpolnitve toženčeve pogodbene dolžnosti, temelječe na sodni poravnavi. Ne utemeljuje pa svojega tožbenega zahtevka morda s prepozno dobavo ali s trditvijo, da bi ji bil toženec krivoma, z

zavlačenjem odpoklicanih dobav onemogočil odpoklice vsega blaga v dogovorjenem roku.

Prizivno sodišče je sodbo prvega sodišča potrdilo. — Pripominja predvsem, da se s pismom 18. junija stvarni položaj pred tem dnevom ni nič izpremenil, marveč stoji, da je ob tem času toženec na nalog z dne 6. maja in 9. maja dobavil namesto 6 vagonov le 2 vagona in da je bil s 4 vagoni v zamudi. Vrhtega toženec ni ustregel odpoklicu 1 vagona z dne 16. novembra. Vendar je tožnica, če je hotela iz teh zamud izvajati posledice in zahtevali od toženca odškodnino radi neizpolnitve pogodbe, morala postopati po čl. 356. trg. zak., torej naznaniti tožencu, da bodi zahtevala namesto izpolnitve pogodbe odškodnino zaradi neizpolnitve in mu dovoliti za dobavo blaga primeren naknadni rok. Te obveznosti je tudi sodna poravnava ni mogla oprostiti, ko je toženec v le-tej prevzel temeljem prej sklenjene dobavne pogodbe postopno dobavo tožnici prodanega blaga in posamezne dobave v poravnavi niso bile fiksno obročene. Kakor povdarja že prva sodba, je tožnica le glede vagona, ki ga je naročila 30. novembra, postopala v smislu zakonitih določil, kakor kaže njen dopis tožencu z dne 14. decembra, a se je potem zadovoljila z naknadno poslanim vagonom apna. Zavrtni je torej treba tožbeni zahtevek, ne da bi se bilo sploh treba baviti s toženčevim ugovorom, da je višja sila mu preprečila izpolnitev sklenjene poravnave.

Reviziji revizijsko sodišče ni ugodilo. Neodločilno je za pravdo, dali se prav v dobi od maja do junija največ apna potrebuje. S svojim pismom z dne 18. junija je namreč tožnica izrabila pravo do odpoklica apna. Ker te pravice ni omejila le na apno, ki do tedaj še ni bilo naročeno, je izvrševala to pravico glede vsega, dotodaj ji še ne dobavljenega apna. S tem pa je spregledala tožencu zamudo v dobavi dne 6. in 9. maja naročenih vagonov, in nima napominjana okolnost radi tega nikakega pomena več za ta spor. V stvari je pa prizivna sodba pravno utemeljena. Da bi bila tožnica upravičena zahtevati izpolnitev pogodbe — vseeno je, da je bila zapisana v obliki sodne poravnave, ko roki posameznih dobav niso bili točno določeni —, morala bi postopati po čl. 356. trg. zak. Tega pa ni storila. Sama ni trdila, da bi bila tožencu stavila naknadni rok, razen vagona iz naročila 30. novembra, ki ga je pa naknadno sprejela in prevzela. Če trdi v reviziji, da je tak rok dejansko dala, ko je na dobavo vagonov iz naročila 6. in 9. maja čakala, je poudariti, da pravic iz te zamude, izvirajočih zanjo, ni izrabila, nego je glede vseh še nedobavljenih vagonov izjavila v dopisu od 18. junija, da voli v poravnavi ji pridržano pravico odpoklica, da-si je bila dobava po čl. 359. trg. zak. deljiva. S tem je toženčovo zamudo glede 6. in 9. maja naročenih, a ne dobavljenih vagonov spregledala. — Ko se torej tožnica ni držala zakona, ne more zahtevati odškodnine, ki bi ji šla le, da se je točno ravnala po predpisu čl. 356. trg. zak. Prizivna sodba ustreza zakonu, očitki revizije ne veljajo. Reviziji torej ni bilo ugoditi. R. St.

Pomorska voznina. Že večkrat je »Trgovski list« poročal, da je ladij za morskó trgovino preveč in da so v hudi konkurenci za prevozno blago znižale plovne družbe voznino na najnižjo mogočo izmero. Sedaj se je pa konjunktura spet zboljšala. Beremo to-le poročilo: »Angleško-ameriška plovna konferenca je sklenila izdatno zvišanje pomorske voznine. Zvišanje bo znašalo 15 odstotkov in se bo s tem voznina povzpela na višino, ki so jo dosegle nekatere ladjedelniške družbe že pred tedni.« Dvojno se je moralo torej v zadnjem času izvršiti: odstranjenih je bilo iz trgovine veliko nespособnih ladij, dvignila se je morská trgovina. Čakati je treba poročila Lloydovega, pa bomo zvedeli, kateri je glavni činitelj.

Trgovina.

Posledice svetovne vojne za trgovino. Gospodarska sekcija društva narodov, ki je prevzela aranžma za mednarodno gospodarsko konferenco, je priobčila te dni zanimive podatke o položaju trgovine in produkcije, o zunanji trgovini raznih držav od l. 1911. do l. 1925. Izmed podatkov o položaju trgovine in produkcije so najzanimivejši podatki o demografskih in gospodarskih posledicah svetovne vojne. Število prebivalstva v l. 1925. je napram številu v l. 1913 porastlo v Evropi z rusko Azijo za 1 odstotek. Produkcija surovin in živilskih potrebščin je spričo ugodne lanske letine preseгла predvojni nivo za 4 do 5 odstotkov. Položaj trgovine se je pa kljub temu poslabšal za približno 10 odstotkov. V istem času se je število prebivalstva v Severni Ameriki dvignilo za 20%, Južne Amerike za nekaj več nego 20%, a prebivalstva Oceanije za 17%. Porast števila prebivalstva v drugih delih sveta je bil znatno manjši. Središče svetovne trgovine prehaja polagoma iz Atlantskega oceana na Tih ocean.

Poljske tekstilije v Perziji in na Kitajskem. S. Markus, zastopnik eksportne zveze tekstilne industrije v Lodžu, se je vrnil iz Perzije, kjer se je mudil pet mesecev in kjer je nabiral naročila. Pripisal je s seboj naročil za ca 100.000 dolarjev. Poleg tega se vršijo v Lodžu pogajanja z zastopniki Kitajske en grostekstilne trgovine o napravi poljskih konsignacijskih skladišč na Kitajskem. Pogodbo bodo še tekom tega meseca podpisali, nakar bodo takoj pričeli z napravo konsignacijskih skladišč v Harbinu (Mandžurija), Tientsinu (severna Kitajska) in v Hankovu (srednja Kitajska). Spričo sedanjih zamotanih razmer na Kitajskem moramo reči, da so Poljaki zelo pogumni. Kot trgovci pa uživa Kitajec najboljši sloves, njegova beseda je več vredna kot sto japonskih podpisov, njegovo blago je zmeraj tako kot si ga izgovoril. Zato pa zahteva Kitajec korektnost tudi od drugih.

Čehi in Angleži. V Karlove Vare so prišli angleški potniki in so nakupili večje množine izgotovljenega porcelanskega blaga. Angleške trgovine porcelana nimajo sedaj skoraj nobenega blaga več. Vsled nesigurnosti, povzročene po štrajku, angleške porcelanske trgovine niso skoraj nič nakupile in so čakale na konec štrajka. Ker ga le ni bilo, so zaloge pošle in so trgovine sedaj primorane, da nakupujejo drugod. Precej podobne so razmere v trgovini emajla; tudi v tej panogi so Angleži veliko na Češkem nakupili.

Industrija.

Spet kartel — aluminijški. Nemški, francoski, belgijski in švicarski producenti aluminija so se začeli pogajati o ustanovitvi aluminijškega kartela. Glavna težkoča je visoka francoska carina na aluminij, koje znižanje je prvi predpogoj za skupno delo. Dosedanja pogajanja so pokazala načelno pripravljenost za tvorbo mednarodnega kartela in se bodo v najbližji bodočnosti nadaljevala.

Angleški trust kemije. Kapital štirih že omenjenih angleških kemičnih tvrdk, ki so se združile v britanski kemični trust, bo znašal okoli 75 milijonov funtov. 16 milijonov prednostnih akcij bodo izdali po 1 funt, 31 milijonov navadnih akcij tudi po 1 funt, 19 milijonov akcij pa po 10 šilingov. Predsednik nove družbe je znani sir Alfred Mond. V direktoriju omenimo zlasti lorda Readinga, nekdanjega industrijskega podkralja. Mond računski bodoči dobiček koncerna na 4 milijone funtov.

Omejeitev svetovne produkcije sladkorja. Zveza producentov sladkorja na Kubi je sklenila priporočiti svojim članom, da omeje sladkorno produkcijo v letu 1927 na 4 in pol milj. ton. Nadalje je sklenila podvzeti inicijativo za sklicanje svetovne konference, da prepreči nadprodukcijo sladkorja. Na Kubi je divjal v zadnjem času orkan, ki je poškodoval nasade v taki meri, da bo že vsled tega prihodnja letina za 200.000 ton neugodnejša.

Poljski petrolejski kartel. Sklepi kartelske konference o podaljšanju poljskega petrolejskega kartela so zadeli na težkoče in se niso mogli uresničiti. Proti pristopu h kartelu se je izrekla v prvi vrsti državna petrolejska družba »Polmin«, ki upa dobiti izven kartela boljše prodajne pogoje za svoje izdelke. Pritisk kartela na to družbo je ostal doslej brez uspeha. Pogajanja za obnovo kartela so se spričo tega zaenkrat razbila.

Francoska produkcija železa. 1. oktobra je delalo na Francoskem 153 plavčev; 64 jih je bilo v vzhodnofrancoskem ozemlju, 47 v Alžaciji-Loreni, ostali so bili po Franciji razkropljeni. Gradili in popravljali so 34 plavčev. V prvih letošnjih 9 mesecih so napravili 6.960.000 ton surovega železa in 6.199.000 ton surovega jekla. O cenah itd. bomo poročali v »Kovinskem trgu«.

Promet.

Pomanjkanje vagonov v Sloveniji. — Naše izvoznike bo brezdvomno zanimal odgovor, kojega je prejela Zbornica za trgovino, obrt in industrijo na eno svojih zadnjih predstav od Generalne direkcije državnih železnic (Centralne podele kola) in koje se glasi: »Z otvoritvijo prometa preko prekinjene proge Bogojevo — Dalj se je jela znatno poboljšavati situacija na odkritih vozovih. Generalna direkcija je mogla že s 1. novembrom t. l. uvesti direktne vlake s praznimi odkritimi vozovi iz beogradske in subotičke direkcije za ljubljansko direkcijo. Za sedaj sta uvedena dva taka vlaka; po potrebi se uvede še tretji vlak. S tem pa ni-

kakor ni rečeno, da bosta vozila za Slovenijo prazne odkrite vozove samo ta dva vlaka, ampak odkriti vozovi se bodo odpremljali za ljubljansko direkcijo tudi z drugimi vlaki, kolikor bo to le dovoljevala vsakodnevna situacija na imenovanih vozilih. To je odrejeno, da se zagotovi ljubljanski direkciji vsakodnevno gotovo število praznih odkritih voz. Nadati se je dalje, da se bo situacija v najkrajšem času še bolj poboljšala, ker že pojenjuje prevoz sladkorne pese, za kar je bilo zavzetih precejšnje število odkritih voz — najmanj 2500 voz dnevno. In zopet po ena možnost več, da se ljubljanski direkciji odpremi še več odprtih voz, kakor jih je dobila že sedaj. In tako bo ljubljanski direkciji mogoče, da pokrije rudnike in da gotovo število voz dodeli tudi za utovor raznega lesa. — Generalna direkcija je bila pripravljena usvojiti predlog zbornice, da se vsi razpeložljivi odkriti vozovi, ki bi preostali preko števila, ki je vsakodnevno potreben za utovor režijskega premoga, sorazmerno porazdele na vse interesente, trgovce, industrije in premogovnike, ali samo pod pogojem, da nam Zbornica v sporazumu s Trboveljsko družbo garantira, da bodo vse potrebe za režijski premog vsak dan krite. — Generalna direkcija je v smislu mednarodnega vozovnega pravilnika zaprosila za pomoč na odkritih voz, ali so sosedne železnice odgovorile, da ne morejo dostaviti svojih voz, ker imajo same preveliko pomanjkanje. Ker nam je za sedaj izključena pomoč na praznih vozovih iz inozemstva, posebno iz Italije, je Generalna direkcija odredila, da se najintenzivneje izkoriščujejo oni tuji vozovi, ki pridejo natovorjeni na naše proge ali tranzitirajo prazni preko naših prog. Dovoljeno je ljubljanski in zagrebški direkciji, da moreta še nadalje za nalaganje drv za postaje beogradske in subotičke direkcije dostavljati zaprte vozove brez desetodstotnega povšaranja vozarine, samo da bi bilo na razpolago več odkritih voz za drugo blago. — Ker je Generalni direkciji znana situacija na odprtih vozovih na področju ljubljanske direkcije, bo ukrenila vse, kar ji je v danih prilikah mogoče, da se ta težka situacija tudi v resnici poboljša. O Vašem priporočilu glede hitrega popraviljanja odkritih voz pa je obveščeno Mašinsko odelenje Generalne direkcije. — Podpis šefa Centrale podele kola.

Denarstvo.

Avtobanka na Ogrskem. V ogrskih finančnih in avtomobilnih krogih se razmotriva vprašanje za ustanovitev avto-banke. Dunajska bančna hiša Bellak und Co. je izdala načrte, kako se bo vršilo plačevanje avtomobilov na obroke: Če bo hotel kdo kupiti avto na obroke, bo plačala banka kupno ceno tovarni takoj in v polnem obsegu, dočim bo dal kupec banki odnose menice, za katere ne bo plačeval nobenih obresti. Zato bodo pa izstavljen menice na svoto, ki bo za deset odstotkov višja kot je bila prava nakupna cena avtomobila. Tako bo prišel avto kupca za 10 odstotkov dražje, kakor pa če bi ga kupil takoj za gotovino. Vrhu

tega pa banka kupca obveže, da se zavezuje pri zavodu, ki ga banka imenuje. Pravijo, da bo imela banka dosti dela. **Nemška inozemska posojila.** V oktobru so najeli Nemci v inozemstvu za 74 milijonov 700.000 mark posojil, v septembru za 238.300.000, v lanskem oktobru za 93.500.000. Skupni znesek letošnjih posojil v mesecih januar—oktober znaša 1364 milijonov mark, za 538 milijonov mark ali 65.2% več kot v istem času lanskega leta. Doslej se po pogodili tudi že za nadaljnih 147.600.000 mark in se bo izplačilo izvedlo v najbližjem času. Splošno pa pravijo, da bo emijisko delovanje na inozemskih trgih kapitala v novembru in decembru zaostalo za odnosnimi rekordnimi zaključki lanskega leta. Pisali smo že, da ameriška posojila Evropi nazadujejo; kar jih pa je, gredo v prvi vrsti na Nemško.

Osební krediti pri ogrskih bankah. Pred vojsko so mogli ogrski državni uradniki, dalje zasebni uradniki in osebe, ki so vršile proste poklice, dobiti pri ogrskih bankah osebne kredite. Ob izbruhu vojske so banke s to prakso prenehale, sedaj so pa spet začele. Dajejo kredite v višini letne plače proti oficialni obrestni meri Narodne banke. Krediti so plačljivi v treh do štirih letih.

Pogoji za posojilo Poljske. Na neki gospodarski konferenci je izjavil poljski finančni minister, da se bo začela vlada dogovarjati o inozemskem posojilu šele tedaj, če bo popolnoma vpostavljeno ravnovesje v proračunu, če bo zajamčena trajna aktivnost v trgovski bilanci in pa kontinuiteta v finančni politiki, in slednjič, če bo izdelan prav natančen načrt za uporabo posojila.

Dve dunajski velebanki. Na Dunaju se z veliko gotovostjo širijo vesti, da bosta dve veliki dunajski banki izvedli v najbližji bodočnosti interesno skupnost. Majoriteto akcij ene banke bo kupila neka angleška banka svetovnega slovesa, ki je predstraža druge dunajske velebanke. Vedo že povedati tudi ceno, in sicer 1 dolar za 1 akcijo. Na borzi trdijo, da se banki iz davčopolitičnih vzrokov ne bosta fuzionirali, temveč da bosta izpeljali samo interesno skupnost, kakor obstoji na primer med »Bodenkreditanstalt« in med »Verkehrsbank«. Razumljivo je, da je dunajski bančni svet pri tej veliki transakciji zelo interesiran in da jo zasleduje z največjim zanimanjem. Pravijo, da se bo izvršila še tekom tekočega meseca.

Carina.

Carinski prejemki v II. desetini meseca oktobra 1926. V II. desetini meseca oktobra 1926. so carinarnice pobrale v naši državi na carini 53.510.395 Din. Na centralne carinske blagajne se donos razdeli sledeče: Beograd 13.604.674 Din, Zagreb 11.592.997 Din, Novi Sad 9 milijonov 901.178 Din, Maribor 3.568.110 dinarjev, Ljubljana 4.793.202 Din, Dubrovnik 3.459.966 Din, Skoplje 3.798.228 dinarjev, Sušak 1.084.564 Din in Split 1.707.476 Din. Od 1. aprila do 20. oktobra 1926 se je pobralo na carinah 970 milijonov 761.977 Din.

LISTEK.

Zakon o borzah.

(Konec.)

Čl. 17. Posredovanje o borznih poslih v borzni dvorani vršijo izključno samo borzni posredniki, koji so postavljeni s strani borze. Kdor se pregreši proti temu predpisu se kaznuje denarno od 10.000 do 50.000 Din, prepovedalo se mu bo tudi delovanje na borzi. Te kazni izreče minister trgovine in industrije na predlog borzne uprave, v korist borzne blagajne in njegove obsodbe so izvršne. — Izven borze se smejo baviti s posredovanjem borznih poslov banke in bančna podjetja, koja so sodno protokolirana in sicer tudi za posle te vrste. — Natančnejše določbe o borznih posrednikih se imajo določiti v borznih statutih. — Pravilnik o borznih posrednikih je predložiti ministru trgovine in industrije v odobritev.

Čl. 18. Za borzne posle se smatrajo vsi oni posli, koji se sklenejo v borzni dvorani, v času določenem za trgovanje na borzi in o predmetih, koji se na dotični borzi smejo prodajati in notirati. — Te posle je smatrati za trgovske posle.

Čl. 19. Uradno objavo cen in tečajev na

borzi trgovanih predmetov, ima izvršiti vsak dan po zaključku borznega sestanka poverjeničstvo, koje postavi uprava borze pod nadzorstvo poverjenika - komisarja ministra trgovine in industrije. — Uprava borze mora objaviti uradno listino in tečajev čimprej mogoče.

Čl. 20. Proračun dohodkov in stroškov predložiti uprava borze vsako leto ministru trgovine in industrije v odobritev.

Čl. 21. Pri razpravljanju in odločanju o zasebnih poslih, koji bi izhajali iz borznih poslov (čl. 17.) ni dovoljen ugovor, češ da se zahtevke naslanja na diferencialni posel, ki se ima smatrati za stavo ali igro.

Čl. 22. V borznih poslih more upnik poleg ročne zastave kateresibodi vrste, ki se vroči za kritje zahtevka, ako dolžnik ne izpolni obvezo, prodati javno zalog tudi, ako ni posel sklenjen med trgovci in za zahtevo, koja izhaja iz obojestranskega trgovskega posla tudi, ako ni pismeno pogojeno, da se sme upnik izplačati brez posredovanja sodišča. — Vse vrste zastavljenih predmetov (vrednosti), koje se kotirajo na borzi, ako se dajo na prodajo, sme upnik prodati potom borze. — Način teh prodaj se ima predpisati v statutih.

Čl. 23. Uprava borze predpisuje kako je postopati, ako se ima izvršiti nakup ali prodaja potom borznega posrednika za primer, da eden od sopogodnikov ne izpolni ali ni v stanu izpolniti svojo obvezo ali za primer čl. 2. Uprava sme zlasti določiti, da se ima vsak tak nakup ali prodaja izvršiti na borzi.

Čl. 24. Kdor od rednih ali izrednih članov borze krši borzni statut, zlasti predpise o držanju reda na borzi, kdor s svojim poslovanjem bodisi na borzi ali izven borze, ali v kolikor to poslovanje stoji v zvezi z borzo krši načela trgovske časti ali zaupanja in poštenja v poslovnem prometu, se kaznuje tudi ako mora za taka dejanja odgovarjati tudi po drugih zakonskih predpisih.

Po kršitvi se ima krivica kaznovati:

1. z ukorom;
2. z denarno globo od 5000 do 50.000 Din;
3. z začasno ali končno izključitvijo iz borznega članstva.

Poleg izključitve se sme določiti tudi denarna kazen. Obsodbe se imajo razglasiti v borzni dvorani. Kazen ukora se sme izreči za enega in istega krivca samo enkrat. — Te kazni izreče upravni odbor borze, one so izvršne razen kazni v zmišlu točke 2. tega člena, proti kateri je dovoljena pritožba na ministra trgovine

in industrije, ako znaša kazen več kot 10.000 Din. Rešenje ministra je izvršno. Denarne kazni v zmišlu tega člena za-padejo v korist borzne blagajne. — Obsodbe se imajo objaviti v borzni dvorani.

Čl. 25. Ako vstraja uprava borze pri tolmačenju in izvajanju bistvenih odredb zakona ali borznih predpisov, ne glede na poziv ministra trgovine in industrije na svojem stališču, ima minister trgovine in industrije pravico sklicati potom svojega poverjenika (komisarja) v svrhu izvolitve nove uprave izredno skupščino.

Čl. 26. Ta zakon stopi v veljavu, ko ga kralj podpiše, a obvezno moč dobi z dnem razglasitve v Službenih Novinah. Ta zakon nadomešča dosedanje zakonske predpise, koji so se nanašali na borze. Obstoječe borze morajo v roku 90 dni, računajoč od dneva, ko stopi zakon v veljavu, predložiti ministru trgovine in industrije v odobritev svoj statut, pravilnik razsodišča in vse svoje uzañice, prilagodene temu zakonu.

Čl. 27. Priporočamo našem ministru trgovine in industrije, da ta zakon objavi, všim našim ministrom, da se za izvršitev brigajo, oblastim pa zapovedujemo, da po njem postopajo, a vsem in vsakemu, da se mu pokori.

RAZNO.

Čehi in naš sladkor. Praška kreditna banka je kupila večino akcijske sladkorne tovarne v Crvenki (Vojvodina). Kupna pogodba ji daje pravico opcije tudi za drugi del akcijske. Izvemo, da se banka sedaj te pravice poslužuje in da kupuje tudi ostale akcije, da dobi tovarno popolnoma v svoje roke. S tem bi imela tudi večino v jugoslovanskem sladkornem kartelu. — Dalje beremo o neki drugi kupčiji Praške kreditne banke. K njenemu koncernu spadajoča pivovarna v Jagodini je kupila pivovarno v Skoplju. V ta namen se je izvedlo dviganje glavnice od 8 na 12 milijonov dinarjev. Zaposlenost družbe je dobra. Letošnji kupčijski zaključek se še ne da pregledati; vendar upajo, da bo zadovoljiv, čeprav letošnje vreme v Jugoslaviji prodaji piva ni bilo ugodno in čeprav je bil konkurenčni boj med posameznimi tovarnami zelo hud.

Čehi, Poljaki in Avstrijei. Uvoz poljskega premoga v Češkoslovaško je znašal v oktobru 40.000 ton, ca 33% manj kot za transport dovoljeni kontingent. Kot vzrok omejitve premogovnega izvoza navajajo Poljaki dejstvo, da zadržujejo Čehi poljske vagonne za prevoz lastnega premoga. »Trgovski list« je o tem že pisal. Čehi pa pravijo, da so po mednarodnem dogovoru o vagonih (RIV) opravičeni za to. Od Avstrije so Poljaki zahtevali, naj jim dajo zadostno množino vagonov na razpolago, potem jim bodo že dobavljali potrebni premog. Avstrije se o tem niso še izjavili, Čehi kot prehodna dežela imajo tudi svoje stališče: zato bo avstrijski trgovski minister dr. Schürff, če bo treba, sam šel v Prago in Varšavo, da se pogaja.

Češkoslovaška prekomorska plovdba. Te dni se je v Trstu ustanovila tvrdka za plovbo z angleškim naslovom »First Czechoslovak Steam Navigation H. Zdenkovič« (First = prvi, a, steam = para). Trgovska centrala je v Pragi. Tvrdka, ki ima lastne večje ladje, je dobila pravico do češkoslovaške zastave, pod pogojem, da postane Zdenkovič, ki je jugoslovanski državljani, češkoslovaški državljani. Tvrdka bo vozila med Trstom in Severno Afriko. Strokovni krogi so napram novemu podjetju nezaupljivi in čakajo.

Anatolske železnice. Svoj čas smo že pisali. Da so poslali Nemci zastopnika Nemške banke v Turčijo, da se pogaja o prodaji nemškega deleža na anatolskih železnicah. Doslej še ni bilo možnosti za konkretne predloge. Turki čakajo; zlasti še, ker niso še prišla v odločilen štadij pogajanja o financiranju nadaljne zgradbe maloazijskih železnic; pogajanja vodijo Turki z večjimi inozemskimi finančnimi skupinami.

Želje avstrijskih agrarcev. Te dni se je vršila na Dunaju konferenca predsednikov avstrijskih agrarnih korporacij, na kateri je poročal poljedelski minister Thaler o svojem potovanju po Švici, na katerem je proučeval odredbe za varstvo domače agrarne produkcije in ureditev prodaje poljedelskih pridelkov. Po njegovem mnenju bo morala tudi Avstrija v navedenih smereh zaščititi do-

mačo produkcijo in primerno urediti, da se bodo za kritje konzuma kupovali v prvi vrsti domači produkti. Posamezni udeležniki so po ministrovem poročilu opozarjali na pritožbe posameznih dežel. Glavne pritožbe so merile na težave pri vnovčevanju živine in lesa. Daljša debata se je vodila tudi o težki krizi avstrijskega krompirja, čigar letina je bila letos izredno slaba. Krompirju je letos škodovala nekaka raku podobna bolezen, vsled česar bodo morali agrarci za prihodnje leto kupiti krompir za seme take vrste, katere se omenjena bolezen ne prime. Vlada je obljubila, da bo nakup semenskega krompirja po možnosti pospeševala.

Gospodarski položaj Nemčije v mesecu oktobru t. l. Po poročilih gospodarskih zbornic, katera je dobilo za mesec oktober t. l. nemško ministrstvo za trgovino in obrt, se je gospodarski položaj Nemčije v mesecu oktobru t. l. bistveno izboljšal. Rudarstvo je produkcijo dvignilo in poprodalo zadnje zaloge premoga in koksa. Produkcija surovega železa in jekla ter fabrikatov in polfabrikatov se je napram položaju v mesecu januarju t. l. dvignila za več nego 25%. Le strojna in kovinska industrija se še ni mogla opomoči, dočim so se razmere v avtomobilni industriji vsaj nekoliko izboljšale. Tekstilna industrija se ugodno razvija. Tudi položaj rokodelskih strok se je vidno izboljšal. Če se upošteva, da se rabi vsak delavnik okroglo za 40% več vagonov nego v januarju t. l. in da število brezposelnih, dasi je še vedno visoko, vendarle pada in da je število konkurzov in meničnih protestov doseglo normalno izmero, se upravičeno smatra, da se gospodarstvo povoljno razvija. Vendar pa razne okolnosti, med katere spada v prvi vrsti vpliv gospodarstva po angleškem štrajku in znamenja za obsežnejša mezna gibanja tudi v Nemčiji, zahtevajo, da se položaj čim predvidejše presoja.

Gospodarske vesti. — O stabilizaciji lire prihaja iz Amerike druga vest, ki jo je pa treba sprejeti z največjo opreznostjo. Govori se o ameriškem stabilizacijskem posojilu; lira bi bila enaka 4 dolarskim centom. — Pomankanje premogovnih vagonov na Češkoslovaškem je odstranjeno. — Konferenca ameriških bombažarjev je sklenila, da vzame z bombaževga trga v Oklahomi 400.000 bal bombaža za toliko časa, dokler se položaj bombaževga trgovine ne bo izboljšal. — Coolidge je naznanil, da bo ameriška vlada davke spet za 10 do 12 odstotkov znižala. — Na Češkem se zmeraj bolj opaža stremljenje po koncentraciji v pivovarništvu. Večje in dobro uspevaloče pivovarne se družijo z manjšimi in prevzemajo njih delo. — Stinnesovo posojilo je bilo v New Yorku močno nad določeno vsoto podpisano. — Z nemškim, francoskim, belgijskim in luksemburškim kapitalom so ustanovili mednarodno tobačno banko. — Pogajanja med banko Anglo Austrian Ltd in ogrsko Splošno kreditno banko niso privedla do nobenega uspeha in se mora smatrati načrt prehoda budimpeške podružnice omenjene londonske banke v

Splošno kreditno banko za pokopan. — Revidirali bodo avstrijsko-češko trgovinsko pogodbo. Pogajanja se bodo pričela 8. januarja na Dunaju. — Angleški upniki, ki so Rusom posodili pred vojno denar, so ustanovili lastno zvezo. Njen predsednik je bil v Moskvi in je izročil komisarju za zunanje zadeve nove predloge angleške upniške organizacije o odplačevanju ruskih dolgov. — V Kavkaziji so dobili nenavadno bogata skladišča črnega premoga, na obsegu okoli 20 km²; cenijo jih na 3 milijarde pudov. Takoj na površju je 30 metrov debela plast premoga. Ker v Kavkaziji premoga primanjkuje, so nova najdišča tem pomembnejša. — »Pravda« poroča, da je ponudila Blairova skupina Jugoslaviji posojilo 40 milijonov dolarjev, s pogojem, da se poprej uredijo predvojni in vojni dolgovi Angliji in Ameriki. — Avstrijski noveni urad je nakoval do konca oktobra okoli 40.000 novcev po 100 šilingov in 130.000 novcev po 25 šilingov. S srebrnimi novci je sedaj promet nasičen in jih zaenkrat ne bodo več izdajali. — Trajno je povpraševanje po tolarjih Marije Terezije; ta novci je v notranji Afriki še danes najbolj priljubljeni denar in ga tudi angleški novci niso mogli izriniti. — Belgijska narodna banka je pomnožila svoj zaklad za 25 milijonov dolarjev. — V oktobru se je število insolventov v Avstriji pomnožilo; 251 je bilo sodnih poravnjav, 68 pa konkurzov. — S 1. novembrom so ceno superfosfatov na Nemškem zopet znižali. — Srednjemška industrija mavea (gipsa) se je združila. Doslej je priglasilo svoj pristop 16 družb. Motivacija združitve je običajna: racionalizacija. — Koncem oktobra je bil tečaj červonca 941 funtov za 1000 červoncov. — »Chicago Tribune« poroča, da hočejo sklicati Rusi konferenco vseh prejšnjih ruskih upnikov na Dunaj. Francija je menda že izrekla pripravljenost, da se konference udeleži. — Zadnji tedenski izkaz Banque de France kaže velik dvig obtoka bankovcev; povečal se je za več kot za 1 milijardo frankov in znaša sedaj 55.6 milijard. Predujmi državi, ki so se v zadnjem času nižali, so poskočili spet za 800 milijonov frankov in so znašali 4. t. m. 36.5 milijard. Menična zaloga se je zvišala za 654 milijonov in je znašala 5.900.000.000 frankov. — Francoska vlada in francoski industrijeji so naročili na Poljskem milijon ton premoga.

Ljubljanska borza.

Sreda, dne 10. novembra 1926.

Vrednote: Investicijsko posojilo iz l. 1921, bl. 75; Loterijska drž. renta za vojno škodo, bl. 825; Zastavni listi Kranjske dež. banke, den. 20, bl. 22; Kom. zadolžnice Kranjske dež. banke, den. 20, bl. 22; Celjska posojilnica d. d., Celje, den. 195, bl. 198; Ljubljanska kreditna banka, Ljubljana, den. 140; Merkantilna banka, Kočevje, den. 97, bl. 100; Prva hrvaška štedionica, den. 865, bl. 867; Kreditni zavod za trg. in ind., Ljubljana, den. 165, bl. 175; Strojne tovarne in livarne d. d., Ljubljana, den. 90; Trbovelj. prem. družba, Ljubljana, den. 325; Združene papirnice Vevče, Goričane in Medvode d. d., Ljubljana, den. 105; Stavbna družba d. d., Ljubljana, den. 55, bl. 65; »Sešir«, tovarna klobukov d. d., Skofja Loka, den. 104.

Blago: Bukova drva, suha, meterska, feo vag. meja, den. 23; hrastova drva, suha, meterska, feo vag. meja, den. 20; bukovce okroglice, suhe, feo vag. meja, den. 19; hrastove okroglice, suhe, feo vag. meja, den. 18; hrastovi plohi, neobrobjeni, od 2 m napr., 70, 80, 90, 100, 130 mm, feo vag. nakl. post., bl. 1000; pšenica bačka, 75-76, 2%, feo nakl. post., bl. 295; pšenica, 73-74, feo vag. nakl. postaja, bl. 290; koruza umetno sušena, feo vag. nakl. post., bl. 170; koruza nova, času primerno suha, feo vag. nakl. post., bl. 130; koruza nova, času primerno suha, za december, feo vag. nakl. post., bl. 135; koruza nova, času primerno suha, za januar, feo vag. nakl. post., bl. 140; žitkvanit baranjski, feo vag. nakl. post., bl. 235; koruza nova v storžu, feo vag. nakl. postaja, bl. 90; ajda prekmurska, feo vag. nakl. post., bl. 330; proso prekmursko, feo vag. nakl. post., bl. 230; rž, 71-72, 2%, feo vag. nakl. post., bl. 217.50; oves novi, feo vag. nakl. post., bl. 165; ječmen krmilni, 62-63, feo vag. nakl. post., bl. 170; ječmen krmilni, 63-64, feo vag. nakl. postaja, bl. 180; ječmen letni, 65-66, feo vag. nakl. post., bl. 192.50; otrobi drobni, feo vag. nakl. post., bl. 125; fižol beli, 3-4%, feo vag. nakl. post., bl. 180; fižol rmeni, 3-4%, feo vag. nakl. post., bl. 180; krompir, feo vag. slov. postaja, bl. 135; laneno seme, feo Ljubljana, den. 380; laneno seme Podravina, feo Ljubljana, denar 370.

TRIKO-PERILLO

za moške, žene in otroke, volna v raznih barvah, rokavice, nogavice, dokolenice, nahrbtniki za šolarje in lovce, dežniki, klobi, šifoni, žepni robcji, palce, vilo, noži, ikraj, potrebščine za življe, krojače, čevljarje, brivce edino le pri tvrdki

Josip Petelinc

Ljubljana

blizu Prešernovega spomenika.

Najnižje cene! Ne veliko in malo!

TRŽNA POROČILA.

Mariborsko sejmsko poročilo. Na svinjski sejm dne 5. novembra 1926 se je pripeljalo 370 svinj in 2 kozi; cene so bile sledeče: Mladi prašiči 5 do 6 tednov stari komad 55 do 100 Din, 7 do 9 tednov 125 do 150, 3 do 4 mesece 250 do 300, 5 do 7 mesecev 380 do 400, 8 do 10 mesecev 500 do 550, 1 leto 850 do 1100 Din, 1 kg žive teže 9.50 do 10, 1 kg mrve teže 15 do 17 Din; koze komad 125 Din. — Prodalo se je 145 svinj in 1 koza.

Dunajska borza za kmetijske produkte (8. t. m.). Slabi posli. Z ameriških borz in z budimpeštanskega terminskega tržišča so prispela slabša poročila. Uradne novice nespremenjene. Notirajo vključno blagovnoprometni davek brez carine za 100 kg v šilingih: pšenica: domača 40.50 do 41.50, madžarska Tisa 79 do 80 kg 46 do 47; rž: 30.25 do 32.50; turščica: 23.75 do 24.75; oves: domači 25.75 do 26.25.

Dunajski goveji sejm (8. t. m.) Dogon 3308 glav; od tega 910 iz Jugoslavije. Najboljše blago je obdržalo cene, dočim se je srednje in slabše pocenilo za do 10 grošev pri kilogramu žive teže. Biki so se pocenili za 15 grošev pri kilogramu, a kilogram žive teže notirajo: voli I. 1.55 do 1.90 (izjemno 1.95 do 2.15), II. 1.30 do 1.50, III. 0.95 do 1.25, biki 1 do 1.35, krave 0.95 do 1.30 (1.60), slaba živina 0.50 do 0.75 šilinga.

Veletrgovina

A. ŠARABON

v Ljubljani

priporoča

špecerijsko blago

raznovrstno žganje moko in deželne pridelke raznovrstno rudninsko vodo

Lastna pražarna za kavo in mlin za dišave z električnim obratom.

CENIKI NA RAZPOLAGU!

TISKARNA MERKUR

Trgovsko-industrijska d. d.

Ljubljana

Simon Gregorčičeva ulica št. 13

Telefon št. 552

Račun pri pošt. ček. zav. št. 13.108

Se priporoča za vsa v tiskarsko stroko spadajoča dela. Tiska vse tiskovine za trgovino, industrijo in urade; časopise, knjige, koledarje, letake, posetnice i. t. d. i. t. d. Lastna knjižgovznica.

Edino šivalni stroji in najboljši koleša

za rodbino, obrt in industrijo so le

JOS. PETELINCA

Gritzner Adler

Ljubljana, blizu Prešernovega spomenika

Pouk v vezenju brezplačno. — Večletna garancija.

Veletrgovina kolonijalne in špecerijske robe

IVAN JELAČIN, Ljubljana

Zaloga sveže pražene kave, mletih dišav in rudninske vode.

Točna in solidna postrežba! Zahtevajte cenike